

ارزیابی شاخص‌های آلت‌متریک دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران در شبکه‌های اجتماعی علمی ریسرچ‌گیت و آکادمیا

سید جواد قاضی میرسعید^۱، احمد پاپی^۲، *ابوذر رamezani^۳، محمدحسین یکتا کوشالی^۴، فاطمه رضانی پاکپور لنگرودی^۵

۱. دانشیار کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
 ۲. مربی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
 ۳. دانشجوی دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
 ۴. دانشجوی کارشناسی رادیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران.
 ۵. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران.
- دریافت: (۱۳۹۶/۰۵/۲۹) پذیرش: (۱۳۹۶/۰۷/۱۴)

Evaluation Altmetric Indicators of Iranian Medical Universities in Academic Social Networks: ResearchGate and Academia.edu

Seyed Javad Ghazimirsaeed¹, Ahmad Papi², *Aboozar Ramezani³, Mohammad Hossein
YektaKooshali⁴, Fatemeh Ramezani Pakpour Langroudi⁵

1. Associate Professor of Medical Informatics and Librarianship, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
2. Lecturer of Isfahan University of Medical Science, Isfahan, Iran.
3. Ph.D candidate of Medical Library and Information, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
4. B.Sc. in Radiology Technology, Guilan University of Medical Sciences, Rasht, Iran.
5. M.Sc. in Medical Library and Information, Guilan University of Medical Sciences, Rasht, Iran.

Received: (20/08/2018) Accepted: (06/10/2017)

Abstract

Purpose: The aim of this study was to evaluate the Altmetrics Indicators of Iranian medical sciences universities in the two social networks of the ResearchGate and Academia.edu. and to investigate their relationship with the scientometrics indicator in Scopus database, such as number of publications, citation rates and h-Index.

Methodology: The present study was carried out using scientometric method. The research data were collected using Excel 2013 software and analyzed by SPSS version 23 using Spearman, Chi-square and condom analysis.

Findings: According to the findings, the University's ranking based on the h-Index has a significant relationship with their presence and number of members in the social network of the ResearchGate and Academia.edu. In addition, there was a significant relationship between the Altmetrics Indicators of medical sciences universities in the ResearchGate and Academia social networks with the citation rate and h-Index ($P < 0.05$).

Conclusion: The results of this study, the starting point for action plans to increase the presence of faculty members of universities in social networking as an activity in the dissemination of knowledge.

Keywords

Altmetrics, Social Media, Scopus, ResearchGate, Academia.edu.

چکیده

هدف: هدف از این مطالعه ارزیابی شاخص‌های آلت‌متریک دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران در دو شبکه اجتماعی ریسرچ‌گیت و آکادمیا و بررسی رابطه آنها با شاخص‌های علم‌سنجی پایگاه اسکوپوس از قبیل میزان استناد، اچ ایندکس و تعداد انتشارات است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نوع کاربردی و با روش علم‌سنجی انجام شده است، داده‌های پژوهش به کمک نرم‌افزار اکسل ۲۰۱۳ گردآوری و با نرم‌افزار SPSS ویرایش ۲۳ آزمون‌های آماری اسپیرمن، کای دو و کاندال تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: براساس یافته‌ها، رتبه‌بندی دانشگاه براساس اچ ایندکس با میزان حضور آنها و تعداد اعضا در شبکه‌های اجتماعی ریسرچ‌گیت و آکادمیا رابطه معنی‌داری وجود دارد. علاوه بر این از لحاظ آماری رابطه معنی‌داری بین شاخص‌های آلت‌متریک دانشگاه‌ها علوم پزشکی در شبکه‌های اجتماعی ریسرچ‌گیت و آکادمیا با میزان استناد و اچ ایندکس مشاهده شد ($P < 0.05$).

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج این مطالعه نقطه شروعی برای برنامه‌های اجرایی دانشگاه‌ها جهت افزایش حضور اعضای هیئت‌علمی خود در شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان فعالیتی در انتشار دانش است.

واژه‌های کلیدی

دگرسنجه، شبکه اجتماعی، اسکوپوس، آکادمیا، ریسرچ‌گیت.

*Corresponding Author: Aboozar Ramezani

E-mail: ramezani-a@razi.tums.ac.ir

*نویسنده مسئول: ابوذر رضانی

مقدمه

امروزه شبکه‌های اجتماعی آسان‌ترین روش برای به اشتراک‌گذاری مقالات در میان میلیون‌ها نفر در جهان به صورت رایگان هستند. شبکه‌های اجتماعی علمی فضای جدیدی را برای ارتباط بین محققان فراهم کرده و ابزار اصلی برای ترویج دانش بشمار می‌روند (گلانزل و گورایز، ۲۰۱۵). استفاده از این شبکه‌ها در میان جوامع علمی افزایش یافته و برخی از این شبکه‌ها از قبیل ریسرچ گیت^۱ و آکادمیا^۲ به‌عنوان ابزارهای کاربردی برای اشاعه نتایج پژوهشی و اشتراک دانش در حوزه‌های مختلف پزشکی کاربرد زیادی دارند (گلانزل و گورایز، ۲۰۱۵؛ اودیآ، ۲۰۱۴؛ تلوال و کوشا، ۲۰۱۴). استفاده از ویژگی‌های هریک از این شبکه‌های اجتماعی تأثیر آنی^۳ آثار علمی را می‌توان برخلاف تأثیر استنادی که نیاز به زمان زیادی جهت محاسبه دارد، مورد بررسی قرار داد راوندی و صباحی‌بیدگلی^۴، ۲۰۱۶).

از سال ۲۰۱۰ یک سطح جدیدی از سنجش‌های مقالات با اصطلاح دگرسنجش^۵ها برای سنجش مقالات معرفی شده که تأثیر یک مقاله را نه تنها در محدوده مقالات منتشر شده در مجلات و کنفرانس‌های علمی بلکه در گستره وسیعی از منابع صرف نظر از فرمت انتشار نشان می‌دهد. دگرسنجش‌ها فقط استنادها را در نظر نمی‌گیرند، بلکه جنبه‌های دیگر اثرگذاری مدرک مانند بارگیری‌ها، مشاهده مقاله، ذکر در رسانه‌های اجتماعی و رسانه‌های خبری و مانند آن را نیز در سنجش دخیل می‌کنند. برخلاف شاخص‌های استنادی علم‌سنجی که کاملاً کند و زمان‌بر هستند، دگرسنجش‌ها می‌توانند در بازه زمانی بسیار کوتاه یک یا دوره به ارزیابی تولیدات علمی بپردازند، همچنین بسیاری از تولیدات علمی که حتی خارج از مجلات در محیط وب انتشار می‌یابند نیز با دگرسنجش‌ها قابل ارزیابی هستند (سلاجقه و محمدیان، ۱۳۹۴).

تاکنون به دو شیوه ۱. وب‌سنجی (امین‌پور، اطرح، ۱۳۸۹؛ داستانی، دانش، اکرامی، ۱۳۹۲؛ دانش، سهیلی، نوکاریزی، ۱۳۸۷؛ دیده‌گاه، عرفان‌منش، ۱۳۸۹؛ شعبانی، سعادت، ۱۳۸۹؛ صدقی، تفرجی، رودباری، ۱۳۹۱؛ مردانی‌نژاد، دانش، ۱۳۹۱) و

۲. علم‌سنجی (جلال‌زاده و همکاران، ۲۰۱۲؛ ابراهیمی، جوکار، ۱۳۸۹؛ پرویز، مصطفی، ۱۳۹۳؛ رضاییان، ۱۳۸۹؛ شیر، فدائی، ۱۳۹۰؛ عباسی، بیگلو، ۱۳۹۰) دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند، اما هنوز با شاخص‌های آلت‌متریک مورد ارزیابی قرار نگرفته‌اند. در حالی که پروفایل دانشگاه‌ها در دو شبکه اجتماعی علمی آکادمیا و ریسرچ‌گیت براساس وابستگی سازمانی محققان به صورت خودکار ایجاد می‌شود (اودیآ، ۲۰۱۴). البته مطالعات مختلفی روی بررسی حضور محققان در شبکه‌های اجتماعی (اصنافی، سلامی، سیاح‌برگرد، حسینی‌آهنگری، ۱۳۹۴؛ بتولی و همکاران، ۲۰۱۶؛ بتولی، نظری، ۱۳۹۳؛ بتولی، صباحی، ۱۳۹۳؛ بتولی، نظری، ۱۳۹۲؛ بتولی، نظری، فهم‌نیا، ۱۳۹۳) و همچنین اشتراک اطلاعات و متن کامل مقالات در شبکه‌های اجتماعی (اسکنفیلد، اسکنفیلد، لارسون^۹، ۲۰۱۰؛ تلوال و ویلسون^{۱۰}، ۲۰۱۶؛ اسماعیل‌پور بندینی، بتولی، رضانی، رنجبر پیرموسی، رضانی پاکپورلنگرودی، ۱۳۹۵) در ایران و جهان انجام شده است، ولیکن بر اهمیت میزان حضور دانشگاه‌های علوم پزشکی در شبکه‌های اجتماعی بر میزان استناد به آثار علمی آنها مطالعه‌ای انجام نشده است.

شبکه اجتماعی علمی آکادمیا^{۱۱} ابزاری مؤثر و قدرتمند جهت نشر آثار پژوهشی دانشگاهیان به شمار می‌رود و برای اعضای خود، شماری از ابزارها و امکانات جهت همکاری‌های علمی جهانی را فراهم می‌آورد (بتولی، ۱۳۹۲). تاکنون اعضای آن به بیش از ۳۵ میلیون رسیده و بیش از ۱۱ میلیون مقاله در این شبکه اشتراک گذاشته شده است (تلوال و کوشا^{۱۲}، ۲۰۱۴). شبکه اجتماعی علمی ریسرچ‌گیت^{۱۳} به‌عنوان یک شبکه اجتماعی ویژه برای دانشمندان و محققان است، شبکه اجتماعی ریسرچ‌گیت برای ارتباط در میان محققان و تسهیل در فرایند اشتراک گذاشتن و دسترسی بروندهای علمی، دانش و تخصص ایجاد شده است. در ریسرچ‌گیت پیداکردن بیش از ۸۰ میلیون مقاله، ۹ میلیون پژوهشگر و یک میلیون جواب به سوالات پژوهشی و آنچه که برای پیشبرد تحقیقات مورد نیاز می‌باشد، امکان‌پذیر است. از قابلیت‌های دیگر این شبکه، رتبه آر. جی است که به اعضای شبکه اختصاص داده می‌شود این رتبه تعامل بین محققان را که بخش مهمی از فرایند پژوهش هستند، قابل مشاهده و قابل سنجش می‌کند (بتولی، ۱۳۹۲).

1. ReasearchGate
2. Academia.edu
3. Glänzel & Gorraiz
4. Ovadia
5. Thelwall & Kousha
6. Real time impact
7. Batooli, Nadi Ravandi & Sabahi Bidgoli
8. Altmetrics or Article Level Metrics

9. Scanfeld, Scanfeld, Larson
10. Thelwall & Wilson
11. <https://www.academia.edu>
12. <https://www.researchgate.net>

جستجوی قرار گرفت و هریک از دانشگاه‌ها که در شبکه‌های مزبور پروفایل داشتند آدرس یو. آر. ال. آنها ثبت شد. در شبکه اجتماعی ریسرچ‌گیت و آکادمیا اطلاعات مربوط به تعداد انتشارات، مجموع ضریب تأثیر آر. جی. اسکور، تعداد استنادها، تعداد اعضا و نمره کل آر. جی. آنها در فایل اکسل وارد شد. سپس آزمون‌های آماری اسپیرمن، کای دو و کاندال با کمک نرم‌افزار SPSS ویرایش ۲۳، در پاسخ به سؤالات پژوهشی به شرح زیر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت (در همه آزمون‌ها $P < 0.05$ به منظور سطح معنی‌داری در نظر گرفته شده است).

- بین تیپ‌بندی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران با مقالات و کل امتیاز تأثیر مقالات، نمره آر جی اسکور در شبکه‌های اجتماعی ریسرچ‌گیت رابطه وجود دارد؟

- بین تیپ‌بندی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران با حضور آنها در شبکه‌های اجتماعی ریسرچ‌گیت و آکادمیا رابطه وجود دارد؟

- بین تیپ‌بندی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران با تعداد اعضای آنها در شبکه‌های اجتماعی ریسرچ‌گیت و آکادمیا رابطه وجود دارد؟

امتیاز تأثیر مقالات مجموع ضریب تأثیر مجلاتی است که مقالات محقق در آن به چاپ رسیده است. در واقع عدد اختصاص یافته براساس کیفیت و کمیت مجله برآورد می‌شود. مجموع این ضریب تأثیرهای مقالات امتیاز تأثیر مقالات برای هر محقق را مشخص می‌کند.

محاسبه رتبه آر جی برحسب چهار فاکتور است: ۱. تعداد تألیفات به اشتراک‌گذاری شده ۲. فعالیت محقق در پرسیدن سؤال ۳. پاسخ به سؤالات و ۴. دنبال‌کننده‌ها (جوردن، ۲۰۱۵). پژوهش‌های اخیر درصدد شناسایی نقش رسانه‌های اجتماعی از قبیل ریسرچ‌گیت و آکادمیا در ترویج نتایج پژوهش‌های علمی و تأثیر آن بر رفتار علمی محققان در آینده هستند (گونزالز دیاز، ایگلسیاس گارسیا و کدینا، ۲۰۱۵). در این مطالعه پروفایل ۵۳ دانشگاه علوم پزشکی ایران در دو شبکه اجتماعی ریسرچ‌گیت و آکادمیا مورد بررسی قرار گرفته و رابطه آنها با شاخص‌های علم‌سنجی پایگاه اسکوپوس از قبیل میزان استناد، اچ ایندکس و تعداد انتشارات، مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و با روش علم‌سنجی انجام شده است، در این مطالعه ابتدا از سایت وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی اسامی دانشگاه‌های علوم پزشکی براساس تیپ یک الی سه تعیین شدند. تولیدات علمی دانشگاه‌ها از پایگاه اسکوپوس تا ۲۰۱۶ مورد جستجوی قرار گرفت، سپس تعداد مقالات، تعداد استنادات، شاخص اچ هر دانشگاه در فایل اکسل وارد شدند. رتبه هر دانشگاه نیز براساس میزان شاخص اچ تعیین و به دانشگاه‌هایی که دارای شاخص اچ برابر بودند، رتبه یکسان اختصاص یافت. در بخش دوم پژوهش که از شاخص‌های آلت‌متریک استفاده شده از شبکه‌های اجتماعی آکادمیا و ریسرچ‌گیت پروفایل دانشگاه‌های علوم پزشکی مورد

جدول ۱. جدول اطلاعات دانشمندان و شاخص‌های شبکه‌های اجتماعی. اقتباس از منبع: (Aguillo و Kousha, Thelwall, Mas-Bleda, ۲۰۱۴)

نام	ریسرچ گیت	آکادمیا	Scopus		
Iranian Medical Universities	Total Impact Pts RG	Total RG Score	تعداد مقالات	تعداد استنادات	H-Index
URL Profile	Citations	URL Citation	تعداد مقالات		
Publication	Members	Members			
		H-Index			

می‌شوند و به ۱۷ درصد (۹ دانشگاه) تیپ یک، ۴۱/۵ درصد (۲۲) دانشگاه) تیپ دو و ۳۴ درصد (۱۸ دانشگاه) تیپ ۳ هستند. این آمار مربوط به آخرین رتبه‌بندی در وبسایت وزارت بهداشت است (در حالی که در این مطالعه با توجه گسترش دانشگاه‌های در حال حاضر ۵۳ دانشگاه شناسایی شده است).

یافته‌های پژوهش

در شش حیطه از جمله تعداد هیئت‌علمی، پژوهشگر تطبیق یافته، امتیاز حاکمیت و رهبری، امتیاز توانمندسازی، امتیاز تولید و دانش، امتیاز تحقیقات دانشجویی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران به سه تیپ توسط وزارت بهداشت و درمان رتبه‌بندی

از ۴۷ دانشگاه علوم پزشکی، ۳۵۳۷۵ عنوان مقاله در شبکه ریسرچ‌گیت ثبت شده است که به‌طور متوسط سهم هر دانشگاه ۱۶۱۹/۵۴±۷۵۲/۶۶ تعداد عنوان است. دانشگاه علوم پزشکی تهران با ۱۶۱۳۳/۲۷ در صدر این شاخص است. از ۴۸ دانشگاهی در پایگاه شبکه ریسرچ‌گیت که حضور دارند نمره کل آر.جی. ۴۸۲۳۷/۵۹ است که سهم هر دانشگاه به‌طور متوسط ۲۵۸۹/۶۸±۱۰۲۶/۳۳ است. دانشگاه علوم پزشکی تهران با نمره کل آر.جی. ۲۹۲۰۶/۴۸ در صدر قرار گرفته است. شبکه‌های اجتماعی آکادمیا امکان تعیین دپارتمان را برای محققان در هنگام عضویت فراهم می‌کند. که مطابق یافته‌ها تعداد کل دپارتمان‌ها ۱۱۶۱ مورد که به‌طور میانگین برای هر دانشگاه ۳۰ دپارتمان ثبت شده است. بیشترین تعداد ۲۶۵ دپارتمان در دانشگاه علوم پزشکی تهران است. از طرفی نحوه ثبت دپارتمان در آکادمیا یک‌دست نیست و به صورت سلیقه‌ای ثبت می‌گردد. ممکن است از قابلیت این شبکه برای بررسی دپارتمان‌ها نتوان استفاده درست کرد، بهتر است در نام‌گذاری دپارتمان‌ها یکپارچه گردد.

مجموع تعداد مقالات منتشر شده توسط دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران ۹۸۴۵۹ است که در میان دانشگاه‌های علوم پزشکی به‌طور میانگین ۴۲۱۶/۳۲ و انحراف معیار ۲۰۰۹/۳۶ (۴۲۱۶/۳۲±۲۰۰۹/۳۶) مقاله منتشر شده است. میزان استناد به مجموع مقالات برابر ۵۲۲۱۶۳ که به‌طور میانگین ۲۶۹۵۴/۴±۱۰۶۵۶/ در پایگاه اسکوپوس بالاترین شاخص‌اچ مربوط به دانشگاه علوم پزشکی تهران (۱۰۱) بود و میانگین این شاخص در میان دانشگاه‌های علوم پزشکی ۱۹/۵۶±۲۵/۸۸ است. دانشگاه‌های علوم پزشکی بر مبنای اچ ایندکس در ۳۶ رتبه طبقه‌بندی شده است.

از ۵۳ دانشگاه علوم پزشکی ایران ۴۸ (۹۰/۶٪) دانشگاه در شبکه ریسرچ‌گیت حضور دارند این در حالی است که در شبکه آکادمیا ۴۴ (۸۳٪) دانشگاه حضور دارند.

در ۴۸ دانشگاهی که در شبکه ریسرچ‌گیت حضور دارند ۱۷۱۲۲ محقق عضو هستند که به‌طور متوسط هر دانشگاه ۴۴ (۶۵۷/۴±۳۵۶/۷۰۸) محقق در حالی است که در ۴۴ دانشگاهی که در آکادمیا حضور دارند ۴۱۵۷۵۷ عضو دارند که به‌طور متوسط هر دانشگاه ۱۸۰/۴۶±۹۴/۸۸ نفر عضویت دارند.

جدول ۲. رابطه بین شاخص‌های آلت‌متریک شبکه‌های اجتماعی آکادمیا و ریسرچ‌گیت و اسکوپوس

		Academia			RG					Scopus					
		"Members academia college"	ProfileAcademia	Departments	ProfileRG	Publications RG	MembersRG	Total Impact Pts RG	"Total RG Score"	MembersRGOrdinal	تعداد استنادات	تعداد مقالات	H-Index	H-Index Ranking	کیب
Academia	Members academia college		0.124	0.000	0.276	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	ProfileAcademia	0.124		0.000	0.000	0.590	0.402	0.585	0.462	0.386	0.365	0.306	0.047	0.007	0.129
RG	ProfileRG	0.276	0.000	0.501		0.000	0.000	0.000	0.000	0.537	0.416	0.329	0.009	0.000	0.105
	Publications RG	0.000	0.590	0.000	0.000		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	Total Impact Pts RG	0.000	0.585	0.000	0.000	0.000		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	MembersRG	0.000	0.402	0.000	0.000	0.000		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	Total RG Score	0.000	0.462	0.000	0.000	0.000	0.000		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	MebmeresRGOrdina	0.000	0.386	0.000	0.537	0.000	0.000	0.000		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.001
Scopus	تعداد استنادات	0.000	0.365	0.000	0.416	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000		0.000	0.000	0.000	0.000
	تعداد مقالات	0.000	0.306	0.000	0.329	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000		0.000	0.000	0.000
	H-Index	0.000	0.047	0.000	0.009	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000		0.000	0.000
	Departments	0.000	0.000		0.501	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	کیب	0.000	0.129	0.000	0.105	0.000	0.000	0.000	0.000	0.001	0.000	0.000	0.000	0.000	
	H-Index Ranking	0.000	0.007	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000		0.000

حضور دارند (۱۹/۱ درصد)، ۲۲ پروفایل از دانشگاه‌های تیپ دو در این شبکه حضور دارند (۴۶/۸ درصد) و از ۱۸ دانشگاه تیپ سه، ۱۶ دانشگاه دارای پروفایل در این شبکه هستند (۳۴

بین رتبه‌بندی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران با حضور آنها در شبکه‌های اجتماعی ریسرچ‌گیت و آکادمیا رابطه وجود دارد؟ در شبکه‌های اجتماعی ریسرچ‌گیت همه ۹ دانشگاه تیپ یک

(۲۰۱۵)، اودیا (۲۰۱۴) مادهاسادهان^۲ (۲۰۱۲)، اصنافی و همکاران (۱۳۹۴)، بتولی و صباحی (۱۳۹۳)، بتولی و همکاران (۱۳۹۳) همسو است. در حالی که پژوهش هوستین (۲۰۱۴) نشان داد کاربرانی کمی در شبکه ریسرچ‌گیت حضور دارند، به عبارتی ریسرچ‌گیت بعد از لینکداین و آکادمیا رسانه محبوب از دید کاربران بود و ۲۱ درصد کاربران از ریسرچ‌گیت برای به اشتراک‌گذاری یافته‌های علمی و تعامل با پژوهشگران دیگر استفاده می‌کنند. برخلاف مطالعه گونزالز-دیز و همکاران (۲۰۱۵) با تحلیل حضور ۷۷ دانشگاه اسپانیایی در شبکه‌های اجتماعی که نتیجه‌گیری کردند با وجود توسعه مستمر شبکه‌های اجتماعی حضور تعداد اعضای هیئت‌علمی اسپانیا در آنها به‌طور قابل‌توجهی کم بوده و در تعدادی از دانشگاه‌ها تقریباً صفر است. در حالی که مطالعه حاضر نشان می‌دهد که دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران حضور پررنگ‌تری در دو شبکه اجتماعی علمی ریسرچ‌گیت و آکادمیا دارند. از طرفی یافته‌های پژوهش حاضر رابطه آماری معنی‌داری بین شاخص‌های دانشگاه علوم پزشکی در شبکه‌های اجتماعی ریسرچ‌گیت و آکادمیا با میزان استناد و اچ‌ایندکس را نشان داده است که بر راسی نتایج عرفان منش، اصنافی و ارشدی (۱۳۹۴) که بر روی ۴۲۸ دانشگاه و مؤسسه ایرانی حاضر در ریسرچ‌گیت، انجام پذیرفت، رابطه آماری معنی‌دار مثبت و ضعیفی میان تعداد استنادهای دریافتی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی کشور در وب علوم و تعداد بازدید و بارگذاری مدارک آنها در ریسرچ‌گیت مشاهده گردید.

همچنین نتیجه پژوهش در راستای نتایج اودیا (۲۰۱۴)، کلی و دلساله^۳ (۲۰۱۲) و مادهاسادهان (۲۰۱۲) بود، نتایج مطالعات آنان نشان داد شبکه اجتماعی آکادمیا به‌عنوان یکی از شبکه‌های اجتماعی محبوب در بین کاربران بوده و در مقایسه شبکه اجتماعی علمی، آکادمیا بعد از ریسرچ‌گیت در رتبه دوم قرار داشت و ۵۱/۲۵ درصد از محققان مورد بررسی، از این شبکه اجتماعی استفاده می‌کردند.

(کلی و دلساله، ۲۰۱۲؛ مادهاسادهان، ۲۰۱۲؛ اودیا، ۲۰۱۴). در حالی که نتایج تلوال و کوشا (۲۰۱۴)، مس-بلدا (۲۰۱۴)، هوستین (۲۰۱۴) خلاف این را بیان داشتند نتایج مطالعات آنان نشان داد که این شبکه اجتماعی به‌عنوان شبکه اجتماعی کمتر شناخته شده است و به‌دلیل عدم آشنایی افراد کمی در این شبکه حضور دارند (مس بلدا و همکاران، ۲۰۱۴؛ تلوال و کوشا،

درصد). در آزمون آماری ارتباط معنی‌داری بین تیپ‌بندی دانشگاه‌ها و میزان حضور دانشگاه‌ها در شبکه اجتماعی ریسرچ‌گیت نشان داده است:

(Pearson chi-square = ۳/۵۹۱, sig = ۰/۱۶۶, Cramer's V = ۰/۲۷۱ ضعیف شدت =)

در شبکه آکادمیا هر ۹ دانشگاه تیپ یک حضور دارند (۲۱/۴ درصد)، ۱۹ پروفایل از ۲۲ دانشگاه تیپ دو در این شبکه حضور دارند (۴۵/۲ درصد) و از ۱۸ تا تیپ سه، ۱۴ دانشگاه دارای پروفایل در این شبکه هستند (۳۳/۳ درصد). آزمون آماری ارتباط معنی‌داری بین تیپ بندی دانشگاه‌ها و میزان حضور دانشگاه‌ها در پایگاه آکادمیا نشان داده نشده است:

(Pearson chi-square = ۲/۴۳۴, sig = ۰/۲۹۶, Cramer's V = ۰/۲۲۳ ضعیف شدت =)

رتبه‌بندی دانشگاه براساس اچ‌ایندکس با حضور آنها در شبکه‌های اجتماعی ریسرچ‌گیت با سطح معنی‌داری ۰/۰۰۲ و آکادمیا با سطح معنی‌داری ۰/۰۰۷ به احتمال ۹۹ درصد رابطه معنی‌داری وجود دارد (آزمون‌های اسپیرمن و یو مان ویتنی). رتبه‌بندی دانشگاه براساس اچ‌ایندکس با تعداد اعضای در شبکه اجتماعی ریسرچ‌گیت با سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰۱ و آکادمیا با سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰۱ به احتمال ۹۹ درصد رابطه یا تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهشی که در دانشگاه کرنل (۲۰۰۸) انجام شد، نشان داد که رتبه‌بندی دانشگاه‌ها در ایالات‌متحده به صورت معنی‌داری تحت تأثیر سیستم پذیرش دانشجو است، ولی در انگلستان تعداد نشریات و مقالات منتشر شده رتبه دانشگاه‌ها را تعیین می‌کند. مؤسسات محلی متعددی رتبه‌بندی بین‌المللی دانشگاه‌ها را انجام می‌دهند (بوئل، ویلسون و کول، ۲۰۰۸). در نظام‌های مختلف رتبه‌بندی، این شاخص‌ها در حال تغییر هستند و رتبه‌بندی‌ها دانشگاه‌ها براساس شاخص‌های آلت‌متریک تحت تأثیر قرار خواهند گرفت. نتایج این مطالعه نشان داد که شاخص‌های آلت‌متریک در دو شبکه ریسرچ‌گیت و آکادمیا با شاخص‌های علم‌سنجی پایگاه اسکوپوس رابطه داشتند و دانشگاه‌ها با برنامه‌ریزی مناسب برای فعالیت بیشتر اعضای هیئت‌علمی در این محیط‌ها جایگاه مناسبی در نظام‌های رتبه‌بندی در آینده خواهند داشت.

نتایج پژوهش حاضر با نتایج مطالعات اصنافی و پاک‌دامن

از لحاظ آماری رابطه معنی‌داری بین صفحه شخصی دانشگاه‌ها علوم پزشکی در شبکه‌های اجتماعی ریسرچ گیت و آکادمیا با میزان استناد و اچ ایندکس وجود دارد.

پیشنهادها

نتایج این مطالعه نقطه شروعی برای برنامه‌های اجرایی دانشگاه‌ها جهت افزایش حضور اعضای هیئت‌علمی خود در شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان فعالیتی در انتشار دانش است. با توجه به نوپدید بودن شاخص‌های دگرسنجه در پژوهش حاضر و نیز با توجه به اندک بودن تحقیقات انجام شده در این حوزه برای رتبه‌بندی دانشگاه‌های علوم پزشکی، پیشنهاد می‌شود در انواع شبکه‌های اجتماعی پژوهش‌هایی با شاخص‌های دگرسنجه در ابعاد مختلف انجام شود.

۲۰۱۴)، همچنین پژوهش هوستین در میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی علمی، شبکه آکادمیا سومین رسانه محبوب در بین کاربران بوده است (هوستین و همکاران، ۲۰۱۴) عضویت محققان در شبکه‌های اجتماعی و بالطبع حضور و فعالیت‌های آنها در شبکه‌های علمی، افزایش استناد به تألیفات و همچنین افزایش امتیازات پژوهشگران و به‌دنبال آن ارتقای سطح اچ ایندکس را به همراه خواهد داشت به عبارتی حضور دانشمندان و آثار علمی آنان در شبکه‌های اجتماعی علمی و در نتیجه در وب با افزایش تولیدات علمی و دریافت استناد آنان مرتبط است (سعادت، ۱۳۹۳) یافته‌های پژوهش حاضر تأییدکننده یافته‌های تحقیقات تلوال و ویلسون (۲۰۱۴)، مفلحی و همکاران (۲۰۱۴)، باریلن و همکاران (۲۰۱۲)، لی و همکاران (۲۰۱۲)، ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۵)، عرفان منش و همکاران (۱۳۹۴)، سعادت و همکاران (۱۳۹۳)، زاهدی (۱۳۹۳)، بتولی و همکاران (۱۳۹۳) در این زمینه می‌باشد، به عبارتی

منابع

بتولی، زهرا و نظری، مریم (۱۳۹۳). بررسی قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی جهت تسهیل فعالیت‌های پژوهشی از منظر پژوهشگران حوزه‌ی علوم پزشکی ایران. *پی‌اورد سلامت*، ۸(۴)، ۳۱۶-۳۳۱.

بتولی، زهرا و صباحی، محمد (۱۳۹۳). *ارزیابی پوشش شبکه‌های اجتماعی ریسرچ گیت و مندلی از آثار نمایه شده پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی کاشان در نمایه استنادی اسکوپوس*. مقاله ارائه شده در همایش ملی تعامل انسان و اطلاعات.

بتولی، زهرا و نظری، مریم (۱۳۹۲). *بررسی قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی جهت کاربری در فعالیت‌های پژوهشی پژوهشگران حوزه علوم پزشکی ایران*. مقاله ارائه شده در همایش کتابخانه و مردم.

بتولی، زهرا؛ نظری، مریم و فهیم‌نیا، فاطمه (۱۳۹۳). *نمایش برون‌داد علمی و فعالیت‌های پژوهشگران حوزه علوم پزشکی فعال در شبکه اجتماعی تحقیقاتی ریسرچ گیت*. مقاله ارائه شده در اولین همایش ملی سنجش علم: ارزشیابی و آسیب‌شناسی برون‌دادهای علمی. اصفهان.

جلال‌زاده عصر جدیدی، سارا؛ بیگلر، محمدحسین؛ رفیع، عبدالناصر (۱۳۹۰). بررسی «اثر متیو» بر تولیدات علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران براساس رابطه Power-law در فاصله زمانی پنج سال در پایگاه وب آو ساینس (ویژنه‌نامه علم‌سنجی). *پژوهشنامه پردازش و مدیریت*

ابراهیمی، سعیده و جوکار، عبدالرسول (۱۳۸۹). وضعیت انتشارات علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران بر مبنای شاخص‌های کمی و کیفی علم‌سنجی در سال‌های ۲۰۰۶ - ۱۹۹۷. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۳(۷)، ۲۷۰-۲۸۲.

اسماعیل‌پور بندبندی، محمد؛ بتولی، زهرا؛ رضانی، ابودر؛ رنجبر پیرموسی، زلیخا و رضانی پاکپور لنگرودی، فاطمه (۱۳۹۵). *ارزیابی شاخص‌های آلت‌متریک در میزان استناد به مقالات دانشگاه علوم پزشکی گیلان*. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۱۳(۵)، ۳۶۷-۳۷۲.

اصنافی، امیررضا؛ سلامی، مریم؛ سیاح برگرد، مهدی و حسینی آهنگری، سیدعابدین (۱۳۹۴). *حضور پژوهشگران دانشگاه‌های علوم پزشکی، آزاد و دولتی شهر اهواز در شبکه‌های اجتماعی ریسرچ گیت*. *توسعه آموزش جندی‌شاپور*، ۶(۱)، ۶۷-۷۳.

امین‌پور، فرزانه و اطرح، زهرا (۱۳۸۹). *رتبه‌بندی وب‌سایت‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک ایران*. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۱(۷)، ۹۴-۱۰۲.

اولیا، پرویز و قانعی، مصطفی (۱۳۹۳). *وضعیت تولید علم و فناوری کشور جمهوری اسلامی ایران در حوزه علوم پزشکی*. حکیم، ۱۷(۱)، ۳۴-۴۳.

بتولی، زهرا (۱۳۹۲). *عضویت در شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی راهی جهت افزایش تعداد استنادات، پژوهش*، ۱۲(۳)، ۳۸-۳۹.

- اطلاعات، ۲۶(۴)، ۱۱۰۶-۱۱۲۰.
- داستانی، میثم؛ دانش، فرشید و اکرامی، علی (۱۳۹۲). تحلیل وب‌سنجی نشریات علوم پزشکی ایران. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۱۰(۳)، ۴۴۱-۴۴۸.
- دانش، فرشید؛ سهیلی، فرامرز و نوکارتی، محسن (۱۳۸۷). تحلیل پیوندهای وب‌سایت‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران با استفاده از روش وب‌سنجی. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۱(۲)، ۱۲۱-۱۴۲.
- دیدگاه، فرشته و عرفان‌منش، محمدامین (۱۳۸۹). مطالعه عملکرد وب‌سایت‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران در محیط وب با استفاده از روش تحلیل تناظر. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۳(۱)، ۱۵۱-۱۷۴.
- رضاییان، محسن (۱۳۸۹). بررسی یک دهه سهم ایران در تحقیقات علوم پزشکی دنیا: تجزیه و تحلیل مقالات PubMed در فاصله سال‌های ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۵. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۳(۷)، ۲۶۰-۲۶۹.
- سعادت، یاسمین (۱۳۹۳). بررسی گرایش شیمیدان‌های ایرانی به عضویت در شبکه‌های اجتماعی علمی بر پایه ویژگی‌ها، تولید علم و بازشناخت آنان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، اهواز.
- سلاجقه، مزده و محمدیان، سجاد (۱۳۹۴). دگرسنگ‌ها راهی نو در علم‌سنجی. *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات*، ۲۶(۱)، ۷۲-۸۴.
- شعبانی، احمد و سعادت، رسول (۱۳۸۹). چگونگی صفحات وب کتابخانه‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران و موجودیت پیوندهای فراسازمانی آنها. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۲(۷)، ۱۹۹-۲۰۵.
- Codina, L. (2015). Presence of Spanish universities on scientific digital social networks: case of communication studies. *Profesional De La Informacion*, 24(5), 640-647.
- Haustein, S., Peters, I., Bar-Ilan, J., Priem, J., Shema, H. & Terliesner, J. (2014). Coverage and adoption of altmetrics sources in the bibliometric community. *Scientometrics*, 101(2), 1145-1163.
- Jordan, K. (2015). Exploring the ResearchGate score as an academic metric: reflections and implications for practice. Paper presented at the Quantifying and Analysing Scholarly Communication on the Web (ASCW'15).
- Kelly, B. & Delasalle, J. (2012). Can LinkedIn and Academic.edu Enhance
- شیری، روح‌الله و فدائی، غلامرضا (۱۳۹۰). میزان همکاری‌های علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک در سطح ملی و بین‌المللی براساس مدارک نمایه شده در پایگاه ISI بین سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۸. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۱۷(۳)، ۴۵۵-۴۷۶.
- صدقی، شهرام؛ تفرجی، رقیه و رودباری، مسعود (۱۳۹۱). بررسی وضعیت وب‌سایت‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور بر اساس شاخص‌های وب‌سنجی. *مدیریت سلامت (مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی)*، ۱۵(۵۰)، ۸۵-۹۷.
- عرفان‌منش، محمدامین؛ اصنافی، امیررضا؛ ارشدی، هما (۱۳۹۴). دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی کشور در ریسرچ‌گیت: مطالعه آلت‌متریکس. *فصلنامه دانش‌شناسی*، ۸(۳۰)، ۵۹-۷۲.
- عباسی، فهیمه و بیگلو، محمدحسین (۱۳۹۰). رابطه بین شاخص‌های کمی و کیفی در تولیدات علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور ایران در پایگاه اطلاعاتی Web of Science. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۶(۸)، ۸۴۲-۸۵۱.
- مردانی‌نژاد، علی و دانش، فرشید (۱۳۹۱). ارزیابی تراکم کلمات کلیدی در وب سایت‌های برتر کتابخانه مرکزی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۵(۷)، ۲۶۳-۲۸۴.
- زاهدی، زهره (۱۳۹۳)، ۷ و ۸ اسفند). *بررسی میزان استفاده از انتشارات انگلیسی زبان منتشر شده در مجلات بین‌المللی ایرانی در مندلی*. مقاله ارائه شده در اولین همایش میلی سنخس علم: ارزشیابی و آسیب‌شناسی برون‌دادهای علمی. اصفهان.
- Batooli, Z., Nadi Ravandi, S. & Sabahi Bidgoli, M. (2016). Evaluation of scientific outputs of Kashan University of Medical Sciences in Scopus Citation Database based on Scopus, ResearchGate, and Mendeley Scientometric Measures. *Electronic physician*, 8(2), 2048-2056.
- Boell Sebastian, K. Wilson Concepcion, S. & Cole Fletcher, T. H. (2008). Usage of Different Web Impact Factors for Ranking Australian Universities. *COLLNET Journal of Scientometrics and Information Science*, 2(2), 57-70.
- Glänzel, W. & Gorraiz, J. (2015). Usage metrics versus altmetrics: confusing terminology?. *Scientometrics*, 102(3), 2161-2164.
- Gonzalez-Diaz, C. & Iglesias-Garcia, M. &

- Access to Open Repositories?. *The 7th International Conference on Open Repositories*, 2012-07-09-13.
- Madhusudhan, M. (2012). Use of social networking sites by research scholars of the University of Delhi: A study. *The International Information & Library Review*, 44(2), 100-113.
- Mas-Bleda, A., Thelwall, M., Kousha, K. & Aguillo, I. F. (2014). Do highly cited researchers successfully use the social web?. *Scientometrics*, 101(1) 337-356.
- Ovadia, S. (2014). ResearchGate and Academia.edu: Academic Social Networks. *Behavioral & Social Sciences Librarian*, 33, 165-169.
- Scanfeld, D., Scanfeld, V. & Larson Elaine, L. (2010). Dissemination of health information through social networks: Twitter and antibiotics. *Am J Infect Control*, 38(3), 182-188.
- Thelwall, M. & Kousha, K. (2014). Academia.edu: Social Network or Academic Network?. *Journal of the Association for Information Science & Technology*, 65(4), 721-731.
- Thelwall, M. & Wilson, P. (2016). Mendeley Readership Altmetrics for Medical Articles: An Analysis of 45 Fields. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 67(8), 1962-1972.